

FEMINISTISKA RUM I EN NY TID

Temat för detta nummer av TGV är levbarhet, motstånd och hopp. På många vis kan dessa tre ord ses som mobiliserande ledord för den feministiska rörelsen i bred bemärkelse, både nu och då. Även om levbarhet är ett ord som trätt in i den akademiska feminismen det senaste decenniet – inte minst inspirerat av Judith Butlers senare arbeten (se till exempel Butler 2016) – har i stort sett alla feministiska kamper handlat om att skapa förutsättningar för ett rättvist samhälle. Utifrån en vision om vad som kännetecknar ett sådant samhälle har feministiska aktivister och rörelser gjort motstånd i hoppet om en annan framtid. Just ordens öppenhet – hur definieras egentligen ett levbart liv, hur och mot vad vill vi göra motstånd, vilken framtid är det egentligen vi hoppas på – gör att de också fungerar som ett omistligt nav i feministiska interna debatter där skillnader mellan olika feministiska perspektiv och rörelser framträder tydligt och skapar konflikt. Det myller av feministiska kamper som utgör ”den feministiska rörelsen” rymmer skilda

förståelser av vad rättvisa är, vad vi bör uppnå och hur vi kan närma oss den värld vi vill ha.

Liksom TGV:s och temanumrets syfte är att förmedla den svenska genusforskningens bredd, styrs Sveriges genusforskarförbund (SGF) av visionen att fungera som ett forum för tvärvetenskaplig analys och debatt, där genusvetenskapliga/feministiska forskare och studenter kan mötas i försök att förstå villkoren för levbarhet, kamp och en annan framtid. En strategi för att erbjuda en sådan plattform har varit att anordna seminarier och panelsamtal. Under hösten 2022 arrangerade SGF ett seminarium under genusforskarkonferensen G22 i Karlstad, vid sidan av det ordinarie programmet. Seminariet hade rubriken ”Academic solidarities in times of crisis” och samarrangerades med Nationella Sekretariatet för Genusforskning. Vidare undersöker vi möjligheterna att bygga upp ett genusforskarbibliotek på vår webbsida, och planerar för en enkät till våra medlemmar om önskade prioriteringar i föreningens verksamhet.

Corresponding author email: evelina.johansson-wilen@hh.se

Copyright: © 2022 The author(s). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially, provided the original work is properly cited and states its license.

Citation: *Tidskrift för genusvetenskap* 2022, 43(1): 143–146
<http://dx.doi.org/10.55870/tgv.v43i1.10546>

Frågor kring levbarhet, motstånd och hopp har alltmer kommit att ställas på sin spets under det senaste året. En ny protestvåg har vuxit fram i Iran, denna gång utlöst av att en ung kurdisk kvinna, Mahsa Zhina Amini, den 16 september misshandlades till döds i arresten hos den så kallade moralpolisen i Teheran. Anledningen till arresten var att hon inte ansågs ha täckt håret tillräckligt. Massdemonstrationer har spridit sig, polisen skjuter, arresterar och avrättar fredliga demonstranter som skanderar slagorden "Kvinna, liv, frihet" och kräver ett slut på fyra decenniers teokratiska förtryck. Stora solidaritetsdemonstrationer har arrangerats i Stockholm, Malmö, Göteborg och Lund. Vi skriver under feministiska forskarupprop och är i tankarna hos den modiga frihetsrörelsen i Iran.

Under hösten 2022 valde Sverige politiska företrädare till riksdag, regioner och kommuner. Resultatet är skakande för varje antirasist, feminist och miljöaktivist. Tydligt är att ett historiskt skifte har skett. Världens största parti som grundats av nazister ökar nu sina riksdagsmandat mest av alla blir landets andra största parti och stödparti åt regeringen. Meningarna är delade om huruvida Sverigedemokraterna (SD) bör definieras som fascistiska, radikal-konservativa, etnonationalistiska eller högerpopulistiska (Rydgren och van der Meiden 2019). Vi lämnar här frågan om ideologisk kärna därhän, men kan konstatera att rasism, antifeminism och förnekande av klimatkrisen är bärande

idéer i deras aktuella politiska prioriteringar. Hur långt de kommer att kunna gå i ökad repression av vissa grupper, av kritisk forskning, kultur, journalistik och av allt som de uppfattar som främmande för "sann svenskhet" vet vi ännu inte. En sak vet vi, efter Audre Lorde (2017 [1977]): Tystnaden kan inte skydda oss. Vi behöver tala högt om den levbarhet och solidaritet som vi alla är värda.

Rysslands angrepp mot Ukraina, samt de pågående krigen och konflikterna i länder som Jemen, Sydsudan och Afghanistan har lett till att miljontals människor har fått lämna sina hem. Det sätt på vilket europeiska respektive icke-europeiska flyktingar har behandlats utifrån olika måttstockar pekar på hur människors liv värderas olika, trots att behovet av flykt inte skiljer sig åt. Medan de politiska ledarna i länder i väst ofta förfäras av omänskliga tillstånd "där borta", stängs gränsen och murar byggs när människor just från de länder som beskrivs som omöjliga att leva i försöker fly i hopp om att få leva ett liv i säkerhet och frihet. Detta trots att det som de vill, kort och gott, är att få möjlighet att leva levbara liv. Levbarhet är därför ett begrepp som kan ställas emot de rasistiska och euronationalistiska strömningar som gör mångas liv svårare att leva, som inskränker handlingsutrymmen och som dödar.

Medan abort nyligen legaliserats i länder som Argentina, Irland och Chile och medan en massrörelse i Iran

kräver feministisk revolution ser vi hur aborträtten inskränks i USA. Därtill ser vi hur en abortmotståndare och kreationist, sverigedemokraten Julia Kronlind, har valts till andre vice talman för Sveriges riksdag. Bakom nomineringen står förutom SD även Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. Upphävandet av lagen Roe vs Wade sätter frågan om levbara liv och motstånd i ett skarpt ljus. Hur kan värnandet av en viss typ av liv (fostret) användas i kampen mot kvinnors självbestämmande och vilka konsekvenser får förändringar i den amerikanska abortlagstiftningen för olika grupper kvinnor? Vilka föreställningar om liv och död står här i strid med varandra och hur kan feminister bäst mobilisera sig för att återfå rätten till sina egna liv?

Även klimatkrisen relaterar på ett alarmerande sätt till numrets tema. Dess konsekvenser är som bekant ojämnt distribuerade och skapar radikalt olika livsvillkor för människor (kopplat till både ras, kön och klass). Hur kommer våra liv se ut i framtiden? Vad kan vi hoppas på? Hur kan vi ta oss ur det politiska dödläge där det satsas astronomiska summor på att utveckla klimatsmarta städer, grön kapitalism och bedriva innovativ forskning för att

bemöta en av de frågor som på politikerspråk kallas för en ”grand challenge” utan att de förutsättningar som har skapat klimatkrisen på allvar ifrågasätts. Klimatkrisen har både lett till en stor mobilisering av människor samtidigt som många politiska rörelser inte känner något hopp om att egentligen kunna stoppa krisen (Cassegård 2022). Hur ser motstånd utan hopp ut och vad kan den genusvetenskapliga och feministiska forskningen bidra till? Medan den feministiska kampen har kallats för den ”längsta revolutionen” (Mitchell 1966) och mött både motgångar och framgångar under århundraden, tycks klimatkrisen kräva en betydligt snabbare revolution. Hur går detta behov att förstås med verktyg från den genusvetenskapliga och feministiska traditionen? Hur kan vi som feministiska forskare förhålla oss till samtidens kriser, enskilt och i gemenskaper? Kan SGF fungera som ett sådant forum – ett feministiskt myllrande torg? Varmt välkomna att engagera er i SGF och att delta i skapandet av rum för reflektion, motstånd och hopp!

*Evelina Johansson Wilén och Linnéa Bruno,
för Sveriges Genusforskarförbund*

Referenser

Butler, Judith (2016 [2009]) *Frames of War. When is Life Grievable?* Brooklyn/London: Verso.

Cassegård, Carl (2022) The future of environmental movements. Grasso, Maria och Giugni, Marco (red) *The Routledge Handbook of Environmental Movements*. London/New York: Routledge.

Lorde, Audre (2017 [1977]) *Your Silence Will Not Protect You. Essays and Poems*. Silver Press.

Mitchell, Juliet (1966) Women: The Longest Revolution. *New Left Review* 40(1).

Rydgren, Jens och van der Meiden, Sara (2019) The radical right and the end of Swedish exceptionalism. *European Political Science* 18: 439–455.